

Svar på skriftligt spørgsmål om att utveckla lagstiftningen om terroristbrott

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 1011/2020 rd undertecknat av riksdagsledamot Sanna Antikainen /sannf:

Tar regeringen problem med terroristlagstiftningen på allvar och ämnar regeringen ändra lagstiftningen om terroristbrott så att den motsvarar den lagstiftning som används till exempel i Danmark och Norge för att de personer som har deltagit i terroristorganisationers verksamhet kan dömas också i Finland,

ämnar regeringen utarbeta en omfattande utredning, som även riksåklagaren nämner, om huruvida det är något fel med lagstiftningen i Finland så att alla riktiga terroristbrott inte utreds, särskilt med beaktande av de domar som avkunnats i andra EU-länder mot personer som har återvänt från konfliktområden till Finland,

ämnar regeringen aktivt utreda huruvida de kvinnor som återvänt från al-Hol-lägren till Finland har gjort sig skyldiga till terrorist- eller andra brott under sin vistelse i konfliktområden och ställa dem till svars för deras handlingar och

är regeringen redo att förnya rekvisit i 34 a kapitlet i strafflagen på ett mer allmänt plan så att deltagande i verksamhet som bedrivs i terroristiskt syfte kriminaliseras utan att terroristverksamheten förutsätts syfta till en viss specifik gärning som i praktiken har visat sig vara omöjlig att bevisa?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

I 34 a kap. i strafflagen (39/1889) föreskrivs att man huvudsakligen på grundval av internationella skyldigheter men också utifrån nationell prövning bestraffar ett stort antal brott som främjar terroristattacker, som kan ha till och med ett mycket avlägset förhållande till en attack som eventuellt genomförs i framtiden och som inte förutsätter precisering av det brott som är målet i detalj till exempel i fråga om tidpunkten, platsen eller föremålet för gärningen. Sådana brott är till exempel främjande av en terroristgrupps verksamhet, meddelande av utbildning och deltagande i utbildning för ett terroristbrott, rekrytering för ett terroristbrott samt resande i syfte att begå ett terroristbrott. Bestämmelser om terroristbrott har ändrats och kompletterats mycket under de senaste åren. För närvarande behandlar riksdagen regeringens proposition som gäller brott som avser finansiering av terrorism.

Med anknytning till hemtagning av finländare från al-Hol-lägre beslutade regeringen i december 2019 att man ska utvärdera behov av att ändra lagstiftningen och göra nödvändiga korrigeringar i lagstiftningen. Arbetsgruppen som justitieministeriet inrättade på grund av denna riktlinje överlämnade sitt enhälliga betänkande i juni 2020. I arbetsgruppen deltog även en representation från skyddspolisen och riksåklagarens byrå. Enligt arbetsgruppens bedömning är reglering av terroristbrott i Finland förenlig med internationella skyldigheter samt omfattande i jämförelse med centrala europeiska jämförelsestater. Detta gäller också den norska lagstiftningen som man ofta hänvisar till. Utformningar av straffbestämmelser varierar dock mellan olika stater.

För att säkerställa regleringens tillräckliga omfattning och på grundval av lagstiftningar också i jämförelsestaterna föreslog arbetsgruppen att deltagande i en terroristgrupps verksamhet kriminaliseras på ett mer omfattande sätt och att offentlig uppmaning i anslutning till terroristbrott kriminaliseras som ett nytt brott. Det sistnämnda brottet gäller en uppmaning till att ta värvning i en terroristgrupp eller att begå ett terroristbrott.

Remissyttrandet över arbetsgruppens betänkande var allmänt taget positivt. Man ifrågasatte inte arbetsgruppens slutsats om regleringens omfattning, inte även i förhållande till jämförelsestaternas lagstiftningar. I remissyttrandet framförde man inte synpunkter för sådana ändringar i det ifrågasatt lagstiftningsprojektet som går längre än de lagstiftningsändringar som arbetsgruppen föreslog. Regeringens proposition har beretts med beaktande av remissyttrandet så att propositionen kan lämnas i april 2021.

Även om straffbestämmelsen tillämpas i liten eller ingen omfattning visar det inte i princip att det finns behov av att ändra bestämmelsen. Utmaningar som gäller anskaffning och bedömning av bevis är inte som sådan en grund för kriminalisering av något liknande brott vars rekvisitelement kan bedömas vara lättare att påvisa. För terroristbrott har man inte fastställt förundersöknings-, åtals- eller domströsklar som avviker från andra brott.

Det som utgör en identifierad, i sakens natur liggande utmaning för anskaffning av bevis för terroristbrott är att man måste skaffa utredning från krisområden där traditionella rättsliga samarbetskanaler inte fungerar på ett normalt sätt. Problem som gäller utredning av terroristbrott är inte typiska bara för Finland. Praktiska problem med anskaffning av bevis kan inte heller lösas genom lagstiftning. Det är alltså viktigt att främja internationellt informationsutbyte, vilket sker genom att utveckla praktisk verksamhet och avtalsarrangemang. Möjligheter att utreda terroristbrott har främjats bland annat genom att de hemliga tvångsmedlen i 10 kap. i tvångsmedelslagen (806/2011) kan användas på bred front för att utreda dessa brott. Man har konsekvent sett till det när området för straffbarhet av terroristbrott har utvidgats till nya gärningar.

Centralkriminalpolisen genomför en förutredning som avses i 3 kap. 3 § 2 mom. i förundersökningslagen (805/2011) om alla personer som har återkommit från lägre al-Hol till Finland och uppnått den straffrättsliga ansvarsåldern. Efter förutredningen förhandlar man om den eventuella inledningen av förundersökning med riksåklagarens byrå. Med hänsyn till 1 kap. i strafflagen är det en etablerad praxis i situationer där det misstänkta terroristbrottet har begåtts utomlands. Om den förundersökningströskel som avses i 3 kap. 3 § 1 mom. i förundersökningslagen överskrids görs förundersökningen i normal ordning med beaktande av förundersökningsprinciperna som styr förundersökningen och avses i 4 kap. i förundersökningslagen. Efter det att den eventuella

förundersökningen blivit klar utför åklagaren åtalsprövning självständigt och oberoende i enlighet med 10 § i lagen om åklagarmyndigheten (32/2019).

Vid ändring av bestämmelser om terroristbrott enligt riksdagens grundlagsutskotts och lagutskotts angivna ställningstaganden utgör terrorismregleringen en komplicerad och svårbegriplig helhet som man ska försöka förenkla. I flera utlåtanden över betänkandet av arbetsgruppen som justitieministeriet tillsatt konstaterade man också att det finns behov av en övergripande utvärdering av straffbestämmelser om terroristbrott. Trots det konstaterade behovet av en mer omfattande granskning bör man först genomföra de separata lagstiftningsändringar som anses nödvändiga och motiverade, vilket anknyter till beredningen av regeringens proposition som grundar sig på arbetsgruppens betänkande.

Helsingfors 10.2.2021

Justitieminister Anna-Maja Henriksson